

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

"РЎЙХАТГА ОЛИНДИ"

№ ВМ-343-53406-3.20.01

"1" июль 2003 й.

"ТАСДИҚЛАНДИ"

Ўзбекистон Республикаси

Олий ва ўрта махсус

таълим вазирлиги

"8" июль 2003 й.

**МУТАХАССИСЛИККА КИРИШ
фанидан
ДАСТУР**

Олий таълимнинг 340000 - "Бизнес ва бошқарув"

таълим соҳасидаги 5340600 - "Молия"

бакалаврият йўналиши учун

Тошкент - 2003

Тузувчилар: доц. Жамолов Х. Н.,
к.ўқ. Норкулов А. Х.

Такризчилар: и.ф.н. Хайдаров Н.,
доц. Алиева Л.

"Мутахассисликка кириш" фани бозор иқтисодиёти шароитида бакалавриятнинг "Молия" йўналиши бўйича малакали мутахассисларни тайёрлаш учун уларда мутахассислик тўғрисида дастлабки тасаввур ва хусусиятлари тушунчалар ҳосил қилишни, молиячи-иқтисодчи фаолиятига қўйилаётган янги талаблар асосида касбий кўникмаларни шакллантиришни, олий ўқув юртида таълим жараёнининг ташкил этилиши ва олиб борилиши ҳақида билим беришни кўзда тутди. Шунинг билан бирга мазкур фан "Таълим тўғрисида"ги Қонун ва кадрлар тайёрлаш Миллий Дастури асосида малакали мутахассислар тайёрлашга қўйилаётган замонавий талаблар билан ҳам таништиради.

Курс "Введение в специальность" предусматривает ознакомление студентов с основными теоретическими понятиями по направлению специальности бакалавриата "Финансы" и формирование профессиональных навыков в соответствии с новыми требованиями к экономистам-финансистам, выполнения цели по организации учебного процесса и подготовке квалифицированных кадров в высших учебных заведениях. Изучения этого курса создаст возможность ознакомления с новыми требованиями подготовки высококвалифицированных специалистов в соответствии с Законом "Об образовании" и Национальной Программой подготовки кадров.

The course "Introduction to specialization" has a great implication in terms of market economy for fulfilling the aim of organization of educational process and preparing efficient specialists in High educational institutes. Studying this course will pave the way for preparing high qualified specialists in accordance with requirements of the national programme of preparing specialists.

Дастур Тошкент молия институти Илмий Кенгашида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия этилган (2003 йил 25 апрель 9-сонли баённома).

Дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги олий ўқув юртлариаро илмий-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгаш мажлисида муҳокама қилинган ҳамда нашрга тавсия этилган (2003 йил 1 июль 37-сонли мажлис баёни).

1. СЎЗ БОШИ

"Мутахассисликка кириш" фанини ўқитишнинг мақсади ва вазифаси

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 16 августдаги 343-сонли Қарори билан тасдиқланган таълим стандартига биноан бакалавриятнинг "Молия" йўналиши талабаларига "Мутахассисликка кириш" фани ўқитилади.

"Мутахассисликка кириш" курси бозор иқтисодиёти шароитида малакали мутахассисларни тайёрлаш, "Таълим тўғрисида"ги Қонуни ва кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга оширишда муҳим роль ўйнайди.

Фан бўйича талабаларнинг билимига, уқувига ва кўникмасига қўйиладиган талаблар

Бу курсни ўрганиш жараёнида талабалар мамлакатда таълимга тегишли бўлган қонун ва меъёрий ҳужжатларни, шунингдек олий даргоҳда ўқитиладиган фанлар тўғрисида маълумотларни билишлари ҳамда ўқув, илмий, мустақил таълим жараёнларини ўрганишлари, ўз мутахассисликлари хусусиятлари тўғрисида билимга эга бўлишлари шарт бўлади.

Ўқув режасидаги бошқа фанлар билан алоқаси

Бу фан бошқа барча институтда ўқитиладиган "Молия", "Давлат бюджети", "Молиявий менежмент", "Нобюджет фондлар" каби фанлар билан узвий боғлиқ.

Фанни ўқитишдаги янги технологиялар

"Мутахассисликка кириш" фанини ўқитишнинг илғор педагогик технологиясининг таркибий қисмлар:

- ўқув мақсадлари ва вазифалари каталогини ишлаб чиқиш;
- ўқув жараёнларини назорат қилиш (тест) топшириқларига қўчириш;
- ўқув мақсадларига эришиш;
- режалаштирилган мақсадларни баҳолаш.

Фанни ўқитиш семестрлари ва услубий кўрсатмалари

"Мутахассисликка кириш" курси 1-семестрда ўқитилади. Бу курсни ўқитиш жараёнида талабаларни фақат билимларини назорат қилиш ва баёнлашдагина эмас, балки уларни шаклланишида ҳам кенг қўлланиладиган вариантлар ва тестлар ишлаб чиқиши ҳамда улардан фойдаланиш лозим.

Умумий ва ўқув ишлари турлари бўйича ҳажми

Олий касбий таълимнинг давлат стандартларида мазкур курсга 54, шу жумладан 36 - маъруза, 18 - амалий машғулот соатлари ажратилган. Ушбу фан бўйича дарсларни ташкил этиш I ўқув семестрига мўлжалланган.

2. ФАН ДАСТУРИ

Фаннинг мазмуни

Мутахассисликка кириш фанининг мақсади ва вазифалари:

"Мутахассислика кириш" фанининг тарихи. Фаннинг олдига қўйган мақсади. *Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ҳамда "Таълим тўғрисида"* ги Қонундан келиб чиқадиган вазифалар.

Институт тарихи

Тошкент Молия Институтининг ташкил топиши. Институтда мавжуд мутахассислик ва ихтисосликлар. Институт жамоаси ва бошқарув структураси. Институтнинг *тараққиёт йўналишлари*. Институтнинг кадрлар тайёрлаш миллий дастурини бажарилишдаги ўрни ва роли. *Келажакдаги вазифалар*, "Молия иши" мутахассислиги зарурияти, фаолият жабҳалари, вазифалари. Мутахассислар тайёрлаш тенденцияси ва динамикаси.

Ўқув жараёнини илмий асосда ташкил этиш, ўқитиш шакллари, ўқув режаси ва дастурлари

Ўқув жараёнини фан ва техникадаги сўнгги янгиликлардан келиб чиққан ҳолда ташкил этиш. *Маъруза ва амалий машғулотларни ташкил этиш асослари*. Ўқув жараёнида намунавий ўқув режаси ва дастурлари, уларни ишлаб чиқиш, тасдиқлаш ҳамда амалда қўллаш. Мутахассисликни ўргатувчи фанларни ўқитишнинг *ўзига хос хусусиятлари*.

Талабаларнинг мустақил ишлашини ташкил этиш

Мустақил ишларнинг ўқув жараёнида тутган ўрни. Мустақил ишлар тематикаси. Мустақил иш - таълимнинг асосий шакли сифатида. Талабалар билим савиясини оширишда *мустақил ўқишнинг аҳамияти*. *Китоб устида ишлаш* ва унинг босқичлари.

Талабаларнинг ўқув, илмий-тадқиқот ишлари ва уларни ташкил қилиш

Илмий-амалий конференциянинг ўқув жараёнида тутган ўрни. *Талабаларнинг ўқув ҳамда илмий тадқиқот ишларини ташкиллаштириш*. Фанлар бўйича

тўғарақлар ташкил этиш. *Курс, малакавий битирув ишлари ва ҳисоботларни ёзиш* қоидалари.

Рейтинг тизимини ташкил қилиш ва Яқуний Давлат Аттестацияларини топшириш тартиби

Рейтинг тизими ва унинг ўқув жараёнида тугган ўрни. *Жорий, оралиқ ва яқуний баҳолашни* ўтказиш тартиблар. Талабалар билимини баҳолашда балл тизимининг афзалликлари. *Яқуний Давлат аттестациясини ташкил этиш.* Талабаларни малакали мутахассис бўлиб етишишларида мутахассислик фанларининг аҳамияти.

"Молия" йўналиши бўйича битирувчиларнинг касбий кўникмаларига қўйиладиган талаблар

Молиячи-иқтисодчи мутахассисларига қўйиладиган янги талаблар. "Молия" йўналишини тугаллаган мутахассисларнинг иш ўринларива фаолияти, янги ахборот технологияларидан фойдаланиш, *келажакда ўз билимини ошириш имкониятлари.*

Бакалавриятнинг "Молия" йўналиши битирувчилари учун магистратура мутахассисликларида ўқиш имкониятлари

Янги таълим стандартларида олий таълимнинг магистратура босқичи. Магистратура босқичида бакалавриятнинг тегишли йўналишига оид мутахассисликлар тавсифи. Магистратурада ўқиш имкониятлари ва талабалар билимига қўйиладиган асосий талаблар. *Магистратура битирувчиларини иш билан таъминланиш истиқболлари.*

3. АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРНИНГ МАВЗУЛАРИ

Мутахассисликка кириш фанининг мақсади ва вазифалари

"Мутахассисликка кириш" фанининг тарихи. Фаннинг олдига қўйган мақсади ва вазифалари. Кадрлар тайёрлаш Миллий Дастури* ҳамда "Таълим тўғрисида" ги Қонундан келиб чиқадиган вазифалар.

Институт тарихи

Тошкент Молия Институтини ташкил топиши, унда мавжуд мутахассислик ва ихтисосликлар. Институт тараққиётининг йўналишлари*, унинг кадрлар тайёрлаш миллий дастурини бажарилишдаги ўрни ва роли. "Молия иши" мутахассислиги зарурияти, иш жиҳатлари ҳамда вазифалари. Мутахассислар тайёрлаш тенденцияси ва динамикаси.

Ўқув жараёнини илмий асосда ташкил этиш, ўқитиш шаклари, ўқув режаси ва дастурлари

Маъруза ва амалий дарслар*ни ташкил этиш асослари. Ўқув жараёнида намунавий ўқув режаси* ва дастурлари, уларни ишлаб чиқиш, тасдиқлаш ҳамда амалда қўллаш. Мутахассисликни ўргатувчи фанларни ўқитишнинг ўзига хос хусусиятлари*.

Талабаларни мустақил ишлашини ташкил этиш

Мустақил ишлар*ни ўқув жараёнида тутган ўрни. Мустақил иш талабаларнинг таълим олишдаги асосий иши сифатида. Китоб устида ишлаш хусуситлари* ва унинг босқичлари.

Талабаларнинг ўқув илмий тадқиқот ишлари ва уларни ташкил қилиш

Талабаларни ўқув тадқиқот* ҳамда илмий ишларини* ташкиллаштириш. Фанлар бўйича тўғаракларни ташкил этиш. Курс, малакавий битирув ишлари ва ҳисоботларни* ёзиш тартиби.

Рейтинг тизимини ташкил қилиш ва Яқуний Давлат Аттестацияларини топшириш тартиби

Рейтинг тизими* ва унинг ўқув жараёнида тутган ўрни. Талабалар билимини баҳолашда балл тизимининг афзалликлари. Яқуний Давлат аттестациясини* ташкил этиш.

"Молия" йўналиши бўйича битирувчиларнинг касбий кўникмаларига қўйиладиган талаблар

"Молия" йўналишини тугаллаган мутахассисларнинг иш ўринларива фаолияти, янги информацион технологиялардан фойдаланиш, келажакда ўз билимини ошириш имкониятлари.

Бакалавриятнинг "Молия" йўналиши битирувчилари учун магистратура мутахассисликларида ўқиш имкониятлари

Магистратура босқичида бакалавриятнинг тегишли йўналишига оид мутахассисликлар тавсифи*. Магистратурада ўқиш имкониятлари ва талабалар билимига қўйиладиган асосий талаблар. Магистратура битирувчиларининг иш билан таъминланиш истиқболлари*.

4. ТАВСИЯ ЭТИЛАЁТГАН МАВЗУЛАР БЎЙИЧА КЎРГАЗМА- НАМОЙИШ МАТЕРИАЛЛАРИ: ИНФОРМАЦИОН-ТЕХНИК ВОСИТАЛАР

Интернет сайтлари: www.referat.ru, www.choyhona.uz.

Аудио-видео жихозлар. – Мавзуга бағишланган видео кассеталар.

Кодоскоп орқали кўрсатиладиган слайдлар:

- Институт тарихи мавзуси бўйича 2 та слайд;
- Талабаларнинг ўқув, илмий тадқиқот ишлари ва уларни ташкил қилиш мавзусида 2 та слайд;
- Мутахассисларнинг иш фаолияти мавзуси бўйича 2 та слайд.

5. ЎЗЛАШТИРИШ НАЗОРАТИ

Фан бўйича талабаларнинг ўзлаштиришларини баҳолаш семестр (ўқув йили) давомида мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади:

- жорий баҳолаш (ЖБ);
- оралик баҳолаш (ОБ);
- якуний баҳолаш (ЯБ).

ЖБ ва ОБ турлар ва белгиланган баллар миқдори (ўқув режасида фанга семестр (ўқув йили) учун ажратилган соатнинг)70% , якуний баҳолаш эса 30% миқдорида белгиланади.

Фан бўйича дастур тўла ўтилгандан кейин ЯБда ёзма иш ўтказилади.

Таянч асосланган ёзма ишни ўтказиш тартиби "Рейтинг тузишнинг якуний баҳолаш босқичида" "Ёзма иш" усулини татбиқ этиш бўйича намунавий Низом билан белгиланади. Семестр ўқув йили давомида ўқитилган фан бўйича 55 ва ундан юқори фоизни тўплаган талаба қониқарли ўқиётган деб ҳисобланади. Фан бўйича максимал баллнинг 55% идан кам балл тўплаган талаба қониқарсиз ўқиётган (академик қарздор) деб ҳисобланади.

Семестр давомида фан бўйича тўпланган баллар қуйидаги ўзлаштириш кўрсаткичлари билан баҳоланади:

- 86 - 100% - "аъло";
- 71 - 85% - "яхши";
- 55 - 70% -"қониқарли".

6. АДАБИЁТЛАР

Асосий адабиёт

1. Каримов И.А. Ўзбекистон: Миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. -Т.: Ўзбекистон, 1996.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари -Т.: Ўзбекистон, 1997.
3. Каримов И.А. Ўзбекистон буюк келажак сари. -Т.: Ўзбекистон, 1998.
4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 30 декабрдаги "Ўзбекистон Республикасининг 2003 йилда ижтимоий-иқтисодий тараққиётининг асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари ва давлат бюджетининг параметрлари тўғриси"даги 455-сонли Қарори. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 3 сентябрдаги "Бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари хақида"ги 414-сонли Қарори.
5. Ўзбекистон Республикаси молиявий қонунчилиги. -Т.: Ўзбекистон, 2001.
6. Ўзбекистон Республикаси молиявий қонунчилиги. -Т.: Ўзбекистон, 2002.
7. Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги Қонуни ва Кадрлар тайёрлаш миллий дастури амалда. -Т.: 1999.
8. Абдурахмонов А. Саодатга элтувчи билим. -Т.: 2001.
9. Аминов М., Мадвалиева А. Иш юритиш. -Т.: 2000.
10. Богатая Ю.В., Швандер В.А. Экономическое управление бизнесом. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
11. Кузнецова О.Д. История экономики. -М.: Инфра-М, 2000.
12. Липсиц И.В. Введение в экономику и бизнес экономика для экономистов. -М.: Вита-Пресс, 2000.
13. Любимов Л.Л. Введение в экономическую теорию. -М.: Вита-Пресс, 1999.
14. Мельников Н.К. Основы экономики и предпринимательства. Экоперспектива, 2001.
15. Политология. Олий ўқув юртлари талабалари учун қўлланма. -Т.: 1998.
16. Рыбалкин П. Анализ экономики. -М.: 2000.
17. Стригин А.В. Мировая экономика. -М.: Экзамен, 2001.
18. Саъдуллаев Н. Кичик ва ўрта бизнесга йўл. Т. 2000.
19. Харрис Л. Денежная теория: пер. с англ. / Общ. ред. и вступ. статья В.М. Усоскина. -М.: Прогресс, 1997.
20. Хусанов Н., Мирахмедова З., Шокирова С. Мутахассислик тили. -Т.: ТМИ, 2000.

21. Ўлмасов А. Оила иқтисоди. -Т., 1998.
22. Ўқув адабиётини яратиш ва уни баҳолаш мезонлари. -Т., 1998.
23. Қурбонов Ш.Э., Сейтхалилов Э.А. Национальная модель и программа по подготовке кадров – достижение и результат независимости Узбекистана. -Т., 2001.

Қўшимча адабиётлар

1. Бадмаев Б.Ц. Психология: как её изучить и усвоить. -М., 1997.
2. Войшвило Е.К. и др. Логика. -М.: ВЛАДОС, 1998.
3. Горелов А.А. Концепции современного естествознания. -М., 1998.
4. Григорьев Б.В. Классическая логика. -М.: ВЛАДОС, 1998.
5. Крапивинская С.Э. Социальная философия. - М., 1998.
6. Тимофеев М.И. Деньги под ногами. 2-изд, -М.: ИНФРА-М, 2001.
7. Шарифхўжаев М., Абдуллаев Ё. Менежмент. -Т., 2001.
8. Хантце Е. и др. Теория управления кадрами в рыночной экономике. -М., 1999.
9. Холопова Т.И. и др. Протокол и этикет для деловых людей. 2-изд, -М.: ИНФРА-М, 1999.
10. Юсупов Ю.Б. Становление и развития экономической науки. -Т.: АО "Учқун", 1999.
11. Дробозина З.С. Финансы. -М.: Юнити, 2002 г.
12. Ковалева В.А. Финансы предприятий. -М.: Финансы и статистика, 2002.